

Vertrouwen

duidelijkheid

D66

Alternatief
begrotingsplan

De Nederlandse economie verkeert in zwaar weer. Voor de derde keer in vier jaar bevinden wij ons in een recessie. Aan het eind van 2014 is de economie even groot als in 2007. De gevolgen van de crisis zijn inmiddels duidelijk voelbaar. Waren in 2011 389.000 mensen werkloos, in 2014 loopt dit aantal op tot 685.000 personen. De jeugdwerkloosheid bevindt zich op het niveau van de jaren tachtig.

Besteedbaar inkomen onder druk

Waarom presteert de Nederlandse economie zo slecht? De belangrijkste verklaring is dat mensen minder besteden en bedrijven minder investeren. Dat heeft meerdere oorzaken. In de eerste plaats hebben bedrijven en gezinnen simpelweg minder te besteden. De bezuinigingen en lastenverzwaringen hebben een negatief effect op koopkracht en werkgelegenheid. Dit is voor een deel onvermijdelijk. Door de crisis van de afgelopen jaren hebben wij een deel van onze welvaart ingeleverd. Tegelijkertijd zijn de overheidsuitgaven wel blijven stijgen, bijvoorbeeld door stijgende zorg- en pensioenuitgaven. Het gevolg is dat de overheidsfinanciën zijn ontspoord. Sinds 2009 heeft Nederland ieder jaar een begrotingstekort dat groter is dan 3% van onze economie. De inkomsten en uitgaven van de overheid moeten structureel weer in balans worden gebracht. Dat gaat onvermijdelijk ten koste van het besteedbaar inkomen van de mensen.

Ook de gestage daling van de huizenprijzen in de afgelopen jaren heeft een negatief effect op het besteedbaar inkomen en het consumentenvertrouwen. Veel mensen hebben een huis dat 'onder water staat'; de uitstaande hypotheek is hoger dan de waarde van de woning. Als gevolg hiervan gaan mensen – indien dit mogelijk is – extra aflossen en stellen ze grote uitgaven uit.

Gebrek aan vertrouwen en duidelijkheid

Een andere belangrijke oorzaak van onze slechte economische prestaties is onzekerheid en gebrek aan vertrouwen. De afgelopen 15 jaar is te weinig gedaan om ons land toekomstbestendig te maken. Iedereen wist dat er iets moest veranderen op de arbeidsmarkt, in ons pensioensysteem, in het openbaar bestuur en op de woningmarkt. Maar verschillende kabinetten van PvdA, VVD en CDA keken weg van de problemen. Ook bij de sociale partners was en is er onvol-

doende urgentie om onze economie aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Nu kampt onze economie met achterstallig onderhoud. De politieke onzekerheid van de laatste jaren heeft dit wantrouwen versterkt. Verkiezingen volgden elkaar snel op en de kabinetten werden gekenmerkt door instabiliteit.

Kabinettsbeleid stagneert

De oorspronkelijke ambities uit het Regeerakkoord van VVD en PvdA raken steeds verder uit zicht. Het kabinet slaagt er niet in om de nodige hervormingen door te voeren. In de verschillende akkoorden die sinds het aantreden van het kabinet zijn gesloten, is steeds meer water bij de wijn gedaan. Door vage afspraken met sociale partners en het feit dat er geen meerderheid in de Eerste Kamer is, creëert het kabinet onduidelijkheid en onzekerheid, in plaats van vertrouwen en zekerheid.

De onduidelijkheid en onzekerheid van het kabinettsbeleid werd groter toen het kabinet er voor koos om de noodzakelijke bezuinigingen voor 2014 bewust uit te stellen tot Prinsjesdag. Daarmee heeft het kabinet de laatste kans om te hervormen bewust laten lopen. Premier Rutte riep nog op tot het kopen van huizen en auto's, maar de groene waas over de economie bleef uit. De problemen zijn alleen maar groter geworden. Nu ontbreekt het simpelweg aan tijd om nog voor 2014 met lange-termijnhervormingen te komen. Het plan van het kabinet is daarom vooral gericht op de korte termijn, via lastenverzwaringen en het vasthouden van de nullijn. Het gevaar is dat we zo in een doormodderscenario komen, zonder uitzicht op stabiliteit en economisch herstel. Dat is slecht voor het land, slecht voor de economie en slecht voor de werkgelegenheid.

Gebrek aan vertrouwen en duidelijkheid

Terugkeer van vertrouwen gaat niet vanzelf. We moeten in Nederland snel belangrijke stappen zetten om onze economie en samenleving klaar te maken voor de toekomst. Cruciaal zijn het hervormen van de woningmarkt, de pensioenen, de arbeidsmarkt en de zorg. Daarnaast moeten we investeren in het verdienvermogen van de Nederlandse economie, via onderwijs, onderzoek en innovatie. Dit zijn hervormingen die niet alleen de economie sterker maken en de werkloosheid terugdringen, maar ook zorgen voor gezonde overheidsfinanciën.

Het op orde brengen van de overheidsfinanciën is noodzakelijk. Ondanks de voorgenomen bezuinigingen is de begroting onvoldoende voorbereid op de toekomst. De vergrijzing is nu echt begonnen. Nederland mag zich voor de komende jaren niet rijk rekenen met een hoge groeiverwachting. De begroting moet zich aanpassen aan deze nieuwe realiteit. Dit is ook de kern van de aanbevelingen van de Europese Commissie voor Nederland. Daarvan is de drie-procentnorm vooral noodzakelijk om politici bij de les te houden. Of het begrotingstekort in 2014 nu 3,3 procent of 2,9 procent is, is vanuit economisch perspectief niet de kernvraag. In beide gevallen is het tekort te hoog. We moeten structureel toe naar een begroting zonder tekort, dat is vele malen belangrijker.

De aanbevelingen van de Europese Commissie richten zich op vijf onderdelen:

- 1** Zes miljard euro aan structurele maatregelen in 2014
- 2** Investeren in onderwijs, kennis en innovatie om het toekomstig verdienvermogen te stimuleren
- 3** Hervormen van de arbeidsmarkt, met name gericht op het vergroten van de participatie
- 4** Hervormingen in de pensioenen en de gezondheidszorg daadwerkelijk doorvoeren
- 5** Sneller doorvoeren van de maatregelen op de woningmarkt, aan zowel de koop- als de huurkant

Alternatief plan van D66

D66 wil dat we de handen ineen slaan en Nederland met structurele hervormingen klaar maken voor de toekomst. Het alternatief van D66 is gericht op het investeren in het toekomstig verdienvermogen van de Nederlandse economie, het structureel op orde brengen van de overheidsfinanciën en het stimuleren van de werkgelegenheid en consumptie op de korte termijn.

De structurele hervormingen hebben niet op korte termijn effect op de economie en de arbeidsmarkt. Daarom gaan we het versnellen van de hervormingsagenda combineren met gerichte maatregelen om werkzoekenden meer kansen te geven op de arbeidsmarkt. Zo komen we werkend uit de crisis. De maatregelen zorgen voor meerjarige zekerheid, herstel van vertrouwen en geloofwaardige overheidsfinanciën. Dan voorkomen we dat er ieder jaar aanvullende maatregelen moeten worden genomen, die steeds voor meer onrust zorgen. Uitgangspunt voor D66 is dat wij voldoen aan de Europese afspraken over de begroting en economie.

Het plan van D66 steunt op vijf pijlers:

1 Zes miljard euro

Het plan bevat voor zes miljard euro aan structurele hervormingen en bezuinigingen. Alle maatregelen moeten voor 30 april 2014 in wetgeving zijn verankerd. Zo zijn de maatregelen geloofwaardig voor mensen en bedrijven en voor andere Europese landen.

2 Investeren in verdienvermogen

Vanaf 2014 gaat D66 500 miljoen euro extra investeren in onderwijs, onderzoek en innovatie. Structureel loopt dit bedrag op tot 1 miljard euro. Daarnaast trekt D66 in 2014 100 miljoen euro uit voor investeringen in energiebesparing in de bouw.

3 Structurele hervormingen versnellen

Met dit pakket worden structurele hervormingen op de arbeidsmarkt (WW en ontslagrecht), de pensioenen (premies naar beneden) en de gezondheidszorg (aanpak fraude en hoger eigen risico) versneld doorgevoerd. In lijn

met het woonakkoord worden de hervormingen op de woningmarkt snel in wetgeving verankerd. D66 vindt het echter niet verstandig om de bestaande afspraken over de hypotheekrenteaftrek nu weer open te breken. De woningmarkt heeft juist behoefte aan rust en duidelijkheid.

4 Consumptie stimuleren

D66 ontziet de inkomens van mensen. Wij willen geen nullijn, maar hogere salarissen voor leraren, agenten en ambtenaren. Wij willen geen verhoging, maar verlaging van de loonbelasting. Wij willen de beperking van de pensioenpremies voor 100% teruggeven in hogere lonen. De combinatie van deze maatregelen zorgt voor een hoger besteedbaar inkomen, en daarmee voor extra economische groei.

5 Aanpakken van werkloosheid

Op dit moment zit de arbeidsmarkt voor ouderen op slot waardoor oudere werknemers die hun baan verliezen nauwelijks meer aan de slag komen. Ook de hoge jeugdwerkloosheid vraagt om een ambitieuze aanpak. We moeten voorkomen dat jongeren langdurig langs de kant komen te staan. Daarom gaan we de stijgende werkloosheid te lijf met maatregelen die op korte termijn de arbeidsmarkt aanjagen.

Overzicht € 6 mrd pakket

-/- = saldoverbeterend	2014	struc.
Totaal kabinetspakket	-6,0	-6,2
Lasten (+ = lastenverlichting)	0,8	1,9
Verlaging inkomstenbelasting	1,7	2,4
Lastenverlichting bedrijfsleven	0,8	1,1
Terugdraaien zzp-boete	-	0,3
Vergroening belastingstelsel	-1,7	-1,7
Legaliseren softdrugs (accijnzen)	-	-0,3
Overig (o.a. tax shelter film)	-0,0	0,1
Uitgaven	1,2	-1,7
Extra investeren onderwijs	0,5	1,0
Terugdraaien nullijn collectieve sector	0,8	-
Werkgelegenheidspakket (incl. kinderopvang)	0,4	0,3
Zorgmaatregelen	-0,1	-1,1
Ambities sociaal akkoord verhogen en versnellen	0,1	-0,9
Repareren ontwikkelingssamenwerking	-	0,5
Rechtsstaat (OM, Rechtspraak, rechtsbijstand, AIVD)	0,0	0,4
Energiebesparing bouw	0,1	-
Productiviteitsverbetering overheid	-	-1,0
Inhouden prijsbijstelling 2014 (excl. onderwijs)	-0,5	-0,5
Huishoudentoeslag	-	-0,3
Overig (o.a. lagere bezuiniging GF, ambassades)	-0,1	-0,2
Totaal D66	-4,0	-6,0

Toelichting

Het kabinet verhoogt de belastingen om het gat in de begroting te dichten. D66 wil vooral snijden in de overheidsuitgaven. Structureel verlagen wij de uitgaven en belastingen ten opzichte van het kabinet.

Lasten

Verdere lastenverlichting inkomstenbelasting

Sinds het begin van de crisis is de koopkracht ieder jaar gedaald. Dat drukt de consumptie, waardoor onze economie achterblijft. D66 wil de koopkracht vergroten, wij verlagen daarom de inkomstenbelasting. Evenals het kabinet verhoogt D66 de arbeidskorting, zodat iedereen die werkt, minder belasting gaat betalen. Maar wij doen dat niet alleen in 2014, wij doen dit ook voor de jaren na 2014. En terwijl het kabinet de belastingschijven verhoogt, willen wij die juist verlagen. Zo krijgen mensen meer geld om te besteden.

Verdere lastenverlichting bedrijfsleven

Bedrijven hebben het zwaar tijdens deze crisis. Veel ondernemingen lijden verlies en moeten mensen ontslaan. Desondanks verhoogt het kabinet de belastingen voor ondernemers. D66 wil juist een lastenverlaging voor werkgevers. Het wordt bijvoorbeeld goedkoper om mensen in dienst te nemen. Dat is een goed medicijn tegen de werkloosheid.

Volledig terugdraaien ZZP-boete

In het Regeerakkoord hebben PvdA en VVD afgesproken om de belastingen voor zelfstandigen, ondernemers en mkb-ers met een half miljard te verhogen. Het kabinet draait dat nu gedeeltelijk terug. Voor D66 is dat niet genoeg. Wij willen dat de ZZP-boete volledig van tafel gaat.

Vergroening belastingstelsel

D66 wil de lasten van de crisis op een eerlijke manier verdelen en geen groene schuld doorschuiven naar volgende generaties. We verhogen de belasting op vervuiling en verspilling, zodat duurzaamheid loont. We brengen de belastingvrije reiskostenvergoeding naar het niveau van een vergoeding voor 2e klas-openbaar vervoer. Verder komt onder andere vlees in het reguliere btw-tarief.

Legaliseren softdrugs

Het softdrugsbeleid van het kabinet is niet alleen ineffectief, het werkt ook nog averechts. Het lokt crimineel gedrag uit en brengt meer gezondheidsrisico's voor consumenten, voornamelijk jongeren, met zich mee. We besteden veel geld en mankracht van justitie en politie aan de bestrijding van softdrugs, terwijl de verkoop wordt gedoogd. Het legaliseren van softdrugs lost niet alleen een juridisch, maar ook een financieel probleem op. Het heffen van accijnzen verkleint het begrotingstekort. Ook kunnen we hierdoor besparen op criminaliteitsbestrijding.

Uitgaven

Intensivering kwaliteit onderwijs

Sluipende bezuinigingen hebben ons onderwijs uitgehold. D66 maakt fors geld vrij om dat te veranderen. Want investeren in onderwijs haalt ons uit deze crisis en voorkomt een volgende. D66 zorgt ervoor dat leerlingen met een taalachterstand sneller geholpen worden. En geeft scholen de middelen om weer een goede conciërge of klassenassistent aan te nemen. Maar er is meer nodig: de Nederlandse klassen zijn nog altijd te groot. Te weinig docenten voor het aantal leerlingen en studenten. D66 kiest daarom voor meer docenten, die beter worden opgeleid. Ook investeert D66 in digitale hulpmiddelen, zoals tablets en schoolborden, en in docenten die daar goed mee om kunnen gaan. In het Hoger Onderwijs investeren we in uitdagend onderwijs: meer contacturen, meer geld voor onderzoek. En omdat we niet zonder goede arbeidskrachten kunnen, maken we veel geld vrij voor het praktijkonderwijs op het mbo. Ook investeren we in vroeg- en voorschoolse educatie, zodat we er vroeg bij zijn om achterstanden te voorkomen.

Terugdraaien nullijnen collectieve sector

Docenten, agenten en andere ambtenaren hebben al sinds 2010 geen salarisstijging gehad. Aangezien de prijzen wel zijn gestegen, heeft dat hun koopkracht met ongeveer 10% uitgehold. Van het kabinet mogen in 2014 de salarissen stijgen, maar dat moet betaald worden uit de verslechtering van andere arbeidsvoorwaarden, zoals de reiskostenvergoeding. Dat is een sigaar uit eigen doos. D66 draait de nullijn van het kabinet terug, zodat maar liefst één miljoen mensen er wel echt op vooruitgaan.

Werkgelegenheidspakket

De stijgende werkloosheid is een van de grootste problemen van onze economie. Op lange termijn gaan we dat tegen door de arbeidsmarkt te hervormen. Dat lost de werkloosheid op korte termijn niet op. Wij willen al in 2014 maatregelen om de jeugdwerkloosheid te bestrijden. Ook maken wij het voor werkgevers aantrekkelijk om ouderen en langdurig werklozen in dienst te nemen. En om werken lonend te laten zijn voor ouders, trekken wij vanaf 2014 structureel 100 miljoen euro uit voor de kinderopvangtoeslag.

Versnellen en verbeteren Sociaal Akkoord

In het sociaal akkoord zijn hervormingen uitgesteld en afgezwakt. Dat kost niet alleen banen, dat kost ook geld. Door de WW en het ontslagrecht écht te hervormen, besparen wij structureel 0,5 miljard euro. Bij de plannen voor de Participatiewet kiest D66 voor loondispensatie, in plaats van loonkostensubsidie. Daarmee spelen we geld vrij om de gevolgen van herkeuring te beperken en om structureel te investeren in ondersteuning en re-integratie van mensen met een arbeidshandicap.

Zorgmaatregelen

De uitgaven aan gezondheidszorg stijgen explosief. Zonder maatregelen betaalt een doorsnee gezin in 2040 bijna de helft van het inkomen aan zorg. In Nederland stijgen deze uitgaven veel harder dan in de ons omringende landen, zoals Duitsland en Frankrijk. Dat verdringt andere overheidsuitgaven, zoals die aan onderwijs. Die situatie is onhoudbaar. Daarom is het noodzakelijk om meer maatregelen te nemen dan het kabinet nu doet. In de hele wereld stegen de kosten van de ziekenhuiszorg alleen in Australië meer dan in Nederland. D66 kiest daarom voor extra maatregelen in de curatieve zorg, zoals een hoger eigen risico naar draagkracht en een eigen bijdrage voor de huisartsenpost om onnodig zorggebruik en verspilling af te remmen.

Ontwikkelingssamenwerking

D66 streeft naar een wereld waar mensen de kansen krijgen om zich te ontplooien. De structurele bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking zijn veel te hoog. Het incidentele revolverend fonds voeren wij niet in, maar wij verhogen de uitgaven aan ontwikkelingssamenwerking structureel met 0,5 miljard euro. De eerste stap daarvoor zetten we in 2014.

Rechtsstaat

Aangezien Rutte-II alleen investeert in de politie, ontstaan er tekorten bij het Openbaar Ministerie, de justitiële inrichtingen, de rechtbanken en de rechtsbijstand. D66 draait een intensivering bij de politie terug, maar investeert structureel 0,5 miljard euro in de hele veiligheidsketen.

Extra investeren energiebesparing

Wij verhogen het fonds voor energiebesparing uit het Woonakkoord met 100 miljoen euro. Dat is goed voor het milieu en onze energierekening. Tegelijk zorgen we voor meer werk in de bouwsector.

Prijsbijstelling 2014 en productiviteitsverbetering overheid

Onderzoek toont aan dat de productiviteit van de overheid achterblijft bij het bedrijfsleven. Terwijl ook in de collectieve sector efficiënter gewerkt kan worden. Structureel willen wij een kleinere overheid. Daarom houden wij in 2014 de prijsbijstelling in voor alle ministeries, met uitzondering van het onderwijs. Structureel willen wij een miljard euro besparen door een kleinere overheid.

D66

